



Stem van de Natuur

Het Twiske



Colofon

Aan de teksten van de artikelen werkten mee (in alfabetische volgorde):
Nico Dekker, Agnes Noordermeer, Lidy Ridder, Wilma de Ruijter

Foto's:

Gerdien van den Broek, Nico Dekker, Adri de Groot
(www.vogeldagboek.nl),

Ewoud de Groot, Agnes Noordermeer, Pauli van Oort, Henk Strijker,
Rose Zandvliet

IVN Twiske werkt in Het Twiske samen met:

- Beheerkantoor Twiske/Recreatieschap Twiske-Waterland
- KNNV Zaanstreek-Waterland
- Twiskehaven
- Twiskemolen
- Zaanse Vogelwacht
- Zorgboerderij De Marsen

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Historie	7
Interview met	9
Smient	10
Riet	13
Noordse woelmuis	16
Roerdomp	19
Koekoek	22
Rietorchis	25
Korenbouten	28
Jacobskruid	32
Schotse hooglander	35
Vliegenzwam	38
Els	42
De mens	44



Voorwoord

1984-2024 IVN Twiske 40 jaar!

Ter gelegenheid van haar jubileum heeft IVN Twiske het afgelopen jaar een unieke reeks artikelen gepresenteerd, getiteld *'De Stem van de Natuur'*, waarin de bewoners van de natuur in Het Twiske centraal worden gesteld. Van de geheimzinnige roerdomp tot de kleurrijke rietorchis, van de stoere Schotse hooglander tot de bescheiden Noordse woelmuis. De natuur in Het Twiske heeft vele stemmen die samen een verhaal vertellen over de wonderen én de kwetsbaarheid van dit bijzondere gebied.

Planten, dieren, paddenstoelen: het zijn geen dingen maar levende wezens met hun eigen aardigheden en wensen.

In elk artikel gaven we verschillende bewoners een stem door hen de volgende vragen te stellen: 'Wie ben je?', 'Waar kom je voor in Het Twiske?', 'Wanneer ben je hier te zien?', 'Wat zijn je favoriete plekken?', en 'Wat zijn je grootste zorgen?'

Het was een kans om hun wereld, hun behoeftes en hun uitdagingen te delen.

We leerden over de ecologische waarde van Het Twiske, de rol die elke soort speelt in het grotere geheel, en de bedreigingen waarmee zij geconfronteerd worden.

Het was een uitnodiging om naar de natuur te luisteren — niet alleen als passieve toeschouwer, maar als actieve deelnemer die zich bewust is van zijn impact.

Om deze stemmen niet verloren te laten gaan, bieden wij dit boekje aan onder de titel: *'Stem van de Natuur in Het Twiske'*.

In het laatste interview komt **de mens** aan het woord. Als Homo sapiens nemen wij een unieke plek in dit verhaal in. Wij zijn immers de bezoekers, de recreanten, maar ook de zorgdragers van deze natuur. In onze handen ligt de toekomst van Het Twiske en vele andere natuurgebieden. Net als de andere bewoners hebben ook wij onze wensen, verlangens en soms zelfs conflicten met de natuur. De vraag die we ons daarbij moeten stellen is: **hoe kunnen wij onze rol als mens optimaal vervullen in harmonie met de natuur?**

De mens, in al zijn vormen en maten, heeft invloed — zowel positief als negatief — op het ecosysteem van Het Twiske. De keuze om in dit natuurgebied te recreëren, te genieten van de rust, te wandelen, te fietsen of feest te vieren, heeft allemaal gevolgen voor de delicate balans die hier bestaat. Het is dan ook essentieel om ons bewust te zijn van onze impact en verantwoordelijkheid voor het behoud van dit natuurgebied, dat voor zoveel soorten, groot en klein, van levensbelang is.

Het zou mooi zijn als deze reeks artikelen bijdraagt aan een vruchtbare dialoog tussen mens en natuur. We hopen dat de **stemmen van de natuur** niet alleen informatie bieden, maar ook leiden tot reflectie en bewustwording.

Laten we blijven luisteren naar de natuur — en naar elkaar — zodat we Het Twiske voor toekomstige generaties kunnen behouden. Want, zoals de natuur ons keer op keer leert: wanneer we goed luisteren en kijken, kunnen we leren hoe we met zorg en respect met de aarde om kunnen gaan. Jouw aandacht en zorg kunnen een verschil maken.

Luister, leer, en geniet!

Lidy Ridder,
Voorzitter IVN Twiske



Historie

Er gaat een hele geschiedenis schuil achter die 650 ha Twiske gelegen tussen Waterland en Zaanstreek, onderdeel van Noord-Holland.

Het Noord Hollandse landschap is ontstaan na de laatste ijstijd toen de Noordzee ontstond. Zo'n 6000 jaar geleden werden de duinen gevormd. Duinenrij en veenmoerassen bepaalden 4000 jaar geleden het beeld.

Op vele plekken was hoogveen aanwezig.

Riviertjes waterden het overvloedige water af.

De 10de eeuw was relatief droog waardoor delen van het veen toegankelijker werden.

Via veenriviertjes trok de mens het gebied in om landbouw uit te voeren.

Een van die veenriviertjes heette De Twiske.

Op de oudst bekende kaart van Waterland uit 1288 staat hij al getekend. Het liep tussen het Wormermeer (nu polder Wijde Wormer) en het IJ (dat toen nog tot aan de Oostzanerdijk kwam).

De naam Twiske komt van het oud West-Friese 'Twisken' dat 'tussen' ofwel 'scheiding' betekent.

Het riviertje was een scheiding tussen banne Kennemerland en banne Waterland met ieder hun eigen waterpeil.

Vanuit m.n. de Zuiderzee waren er diverse overstromingen. Met als gevolg dat de bodem door het zoute water brak werd.

Ondanks deze omstandigheden probeerde men er landbouw te beoefenen.

Men groef sloten om het veen te ontwateren.

Echter: veen ontstaat uit afgestorven plantenresten die onder water geconserveerd blijven. Zodra dit pakket met de lucht (zuurstof) in aanraking komt, oxideert het. Het veen klinkt in. Zo moest men slootjes blijven graven om droge voeten te houden. Er ontstond een 'rijk van 1000 eilandjes'.

In de jaren '30 van de vorige eeuw, de tijd van werkeloosheid en voedselschaarste, ging men het gebied rond riviertje de Twiske inpolderen in een werkverschaffingsproject.

Er werden rechte kavels gecreëerd. De bodem werd vermengd met zand om het zoutgehalte te minderen en tuinbouw mogelijk te maken. Het bleek niet echt een succes.

Inmiddels wist men wel dat er onder het veen pleistocene zandlagen aanwezig waren.

In de jaren 60 is men die op gaan zuigen om te gebruiken voor het Coentunnel-tracé.

Met de 30 à 40 meter diepe plas die ontstond, wist men wel raad. Hier zou een recreatieplas komen, de huidige Stootersplas. De mens had n.l. meer vrije tijd én de groeiende bevolking meer behoefte aan recreatieplekken. Zo ontstonden plannen voor de ontwikkeling van recreatie-natuurgebied Het Twiske, 650 ha groot, waarvan 200 ha water.

De hele polder werd op de schop gegooid. De rechte kavels veranderden weer in eilanden met meanderende waterlopen.

Via het ontwerp van landschapsarchitect Mariske Pemmelaar-Groot werd een scala aan deelgebieden met eigen biotopen ingericht: speelweiden, moerasgebiedjes, rietvelden, weilanden, aangeplant bos.

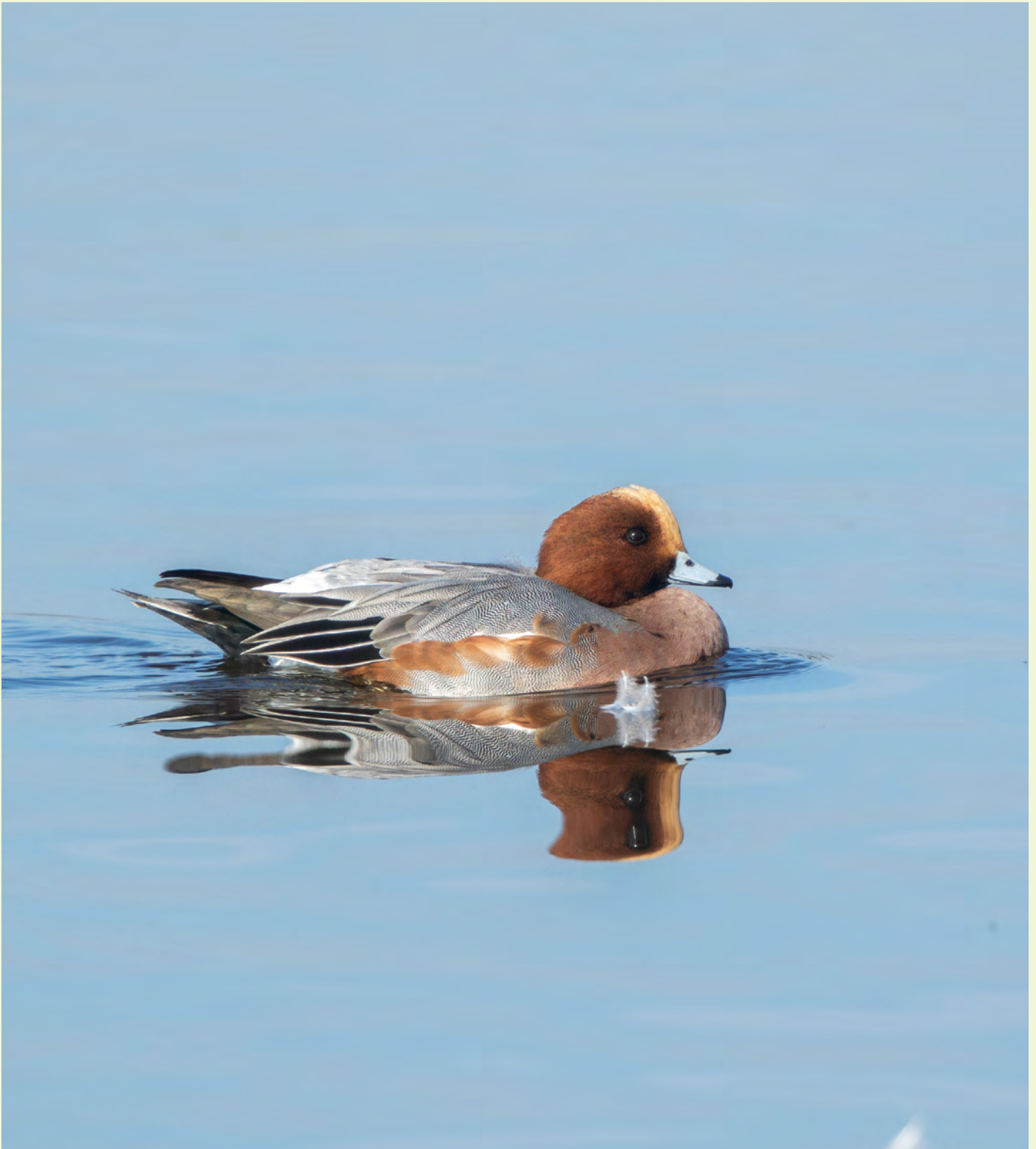
In twee deelgebieden mocht de natuur haar eigen gang gaan. Schotse hooglanders voeren daar het beheer uit.

Nu, decennia later, blijkt hoe de diversiteit van inrichting van deze 650 ha 'gemaakte natuur' gezorgd heeft voor unieke natuurwaarden. Sinds 2013 is Het Twiske onderdeel van het Natura 2000 gebied 092 IVOT (Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske).

O.a. vanwege die Stootersplas die winterdag rustoord is voor tienduizenden smienten.

Interviews met...

Smient



Wie ben je?

Ik ben dus een Smient, een van de wintergasten in Het Twiske. Mijn Latijnse naam is *Mareca penelope* wat kleine eend betekent. Ik ben kleiner dan een Wilde Eend, maar groter dan een Wintertaling. Mijn bijnaam is 'fluiteend' door de fluitende roep 'pie-oew' die ik als woord maak. Je herkent mij aan mijn kastanjekleurige kop met een mooie roomgele streep erop. Ik heb een grijze snavel met zwarte punt.

Mijn vrouwtje is wat gespikkeld, grijsachtig tot roestbruin en lijkt wel wat op een vrouwtje wilde eend of krakeend alhoewel haar kop wat ronder is.

Wanneer ik vlieg herken je me aan de korte nek, bolle kop op een ingetrokken nek en puntige vleugels en staart. Mijn witte vleugelvlek zie je steeds flitsen.

Waar zit je in Het Twiske?

Je kunt me 's nachts grazend zien op de weilanden, maar overdag bevind ik me vooral in brede sloten of op de grotere wateren.

De Stootersplas is een lievelingsplek. Vooral wanneer het vriest en alle sloten bevroren zijn. Doordat die plas zo diep is, vriest hij nooit dicht, ideaal voor een Smient.

Als wintergast ben ik een van de doelsoorten van het Natura-2000 gebied waar Het Twiske verantwoordelijk voor is.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Ik ben hier dus niet het hele jaar. Ik kom naar Nederland als ik klaar ben met ruien en het kouder wordt in ons broedgebied (Scandinavië of Siberië). Dat is meestal vanaf september. Met velen komen we dan aan. Eerst komen de woerden, omdat zij één tot anderhalve maand eerder ruien. De vrouwtjes moeten de jongen groot brengen en ruien daarom later. Als laatste komen de jonge vogels. Die moeten eerst sterk genoeg worden voor ze de reis naar Nederland aankunnen.

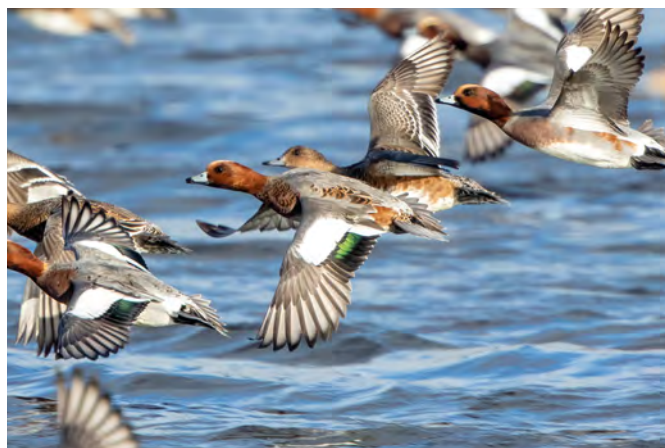
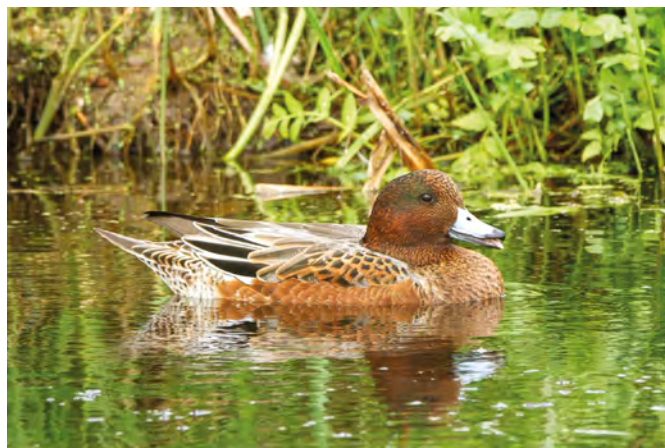
Er zijn tellingen in Het Twiske van 21.000-32.000 exemplaren. Daarmee is dit gebied internationaal belangrijk voor de wintervogelpopulatie. Nederland herbergt 60-70% van de totale Smienten-populatie! Een kwart daarvan zit in Noord-Holland. Ik ga het liefst ieder jaar naar het Twiske terug. Daar blijf ik dan de hele winter, tenzij het echt heel hard gaat vriezen. Dan vlieg ik nog een stukje door naar het zuiden.

In mijn overwinteringsgebied tref ik ook meestal mijn vrouw weer aan. En anders probeer ik zo snel mogelijk een nieuwe sterke vrouw te vinden. We blijven dan bij elkaar en afhankelijk van de temperaturen vliegen we vanaf februari tot april samen weer terug naar ons broedgebied. Voordat die tocht begint, kun je veel van mijn familie op krachten zien komen in deelgebied De Vennen in Het Twiske.

Waar houd je bijzonder van?

Ik ben een vegetariër en eet graag, al lopend, op het land. Ik ben dol op de korte grassen in de weilanden.

En ik eet bladeren, stengels, wortelstokken, wortels, knoppen en zaden van waterplanten, zeggen, en



grassen. Ik graas het liefst samen met al mijn familie en vrienden. Vanuit het Twiske vliegen we dan veelal naar de weilanden van Waterland. Overdag houd ik van uitrusten op het water waar ik me veilig voel. Ik ben trouwens een grondel-eend en geen duik-eend. Als een weiland onder water staat, kun je mij zien grondelen en dan eet ik per ongeluk wel eens een insect of slakje. Mijn vrouwtje eet ook wel muggen. Die eiwitten heeft ze nodig bij het leggen van de eieren. Ook onze pullen eten uitzwermende muggen om aan hun eiwitten te komen, maar dat is dan in ons broedgebied.

Verder houd ik van uitrusten op het water en daar heb ik zeker mijn rust nodig. Ik ben namelijk nogal schrikachtig aangelegd en vlieg bij het minste geringste op. Ik vind het daarom erg fijn dat het recreatieschap de waterrecreanten heeft gevraagd om niet te dicht in onze buurt te zwemmen, vissen of surfen.

Waar maak jij je druk om?

Ik heb een grote hekel aan loslopende honden langs de oevers en bootjes of surfers op de plas. Ik ben namelijk nogal schrikachtig aangelegd en vlieg bij het minste geringste op.

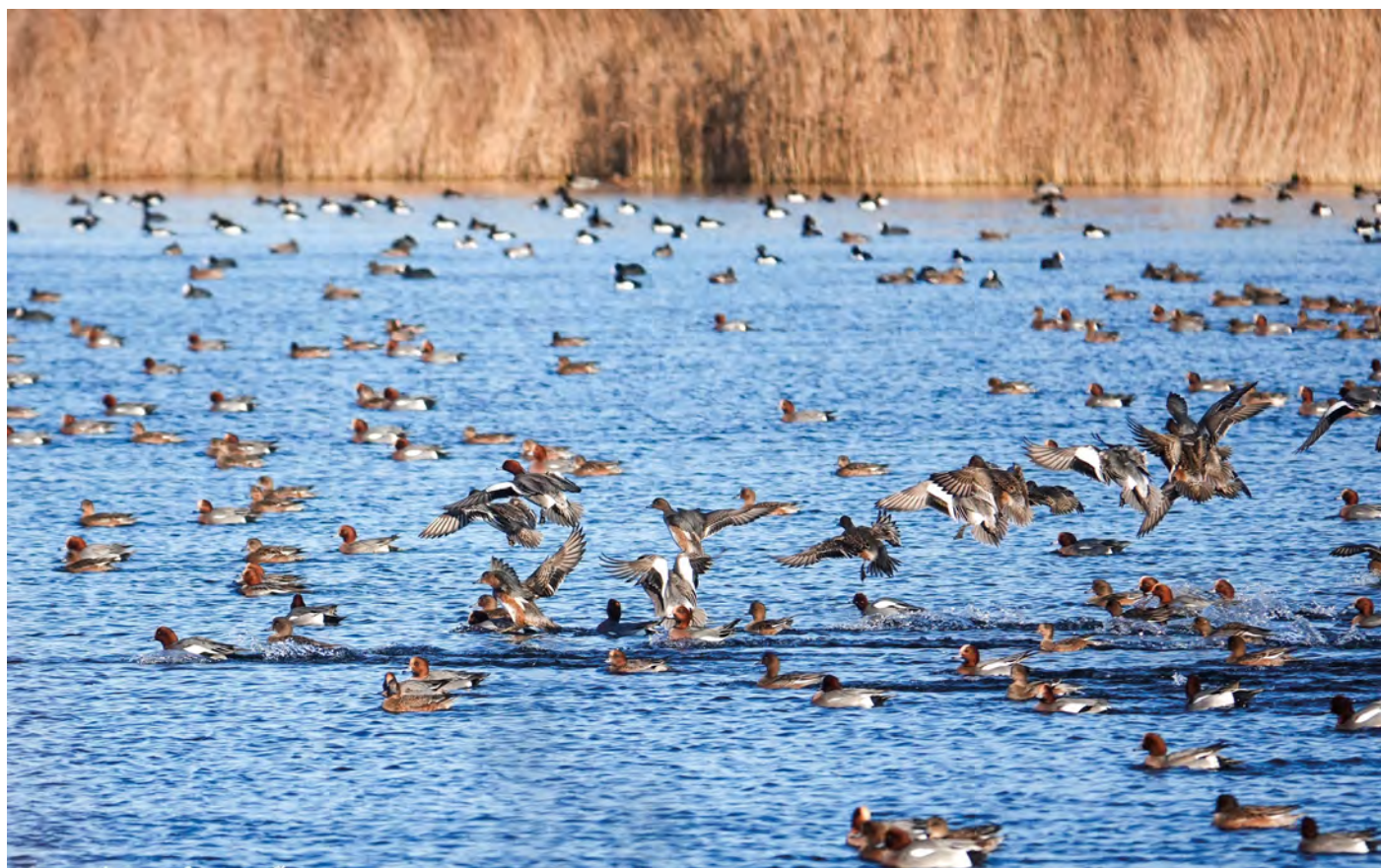
Dat kost dan weer extra energie waardoor ik weer langer moet grazen. Omdat mijn voedsel niet zo makkelijk verteerbaar is en weinig voedingswaarde bevat, ben ik al de hele nacht bezig met grazen. Als in het voorjaar de nachten korter worden, moet ik dan ook overdag nog grazen om sterk genoeg te worden voor het naderende broedseizoen. Je begrijpt dat ik extra verstoringen er gewoon niet bij kan hebben.

Verder zijn de boeren niet blij met mij. Zij geven er ons de schuld van dat ze in het voorjaar minder gras hebben en zijn ook niet blij met onze uitwerpselen. Toch blijkt uit onderzoek dat het gras zich vlak voor de 1e maaibeurt grotendeels heeft hersteld. Ook zouden we vogelgriep kunnen verspreiden. Dat is inderdaad wel heel vervelend, maar daar zijn ook andere vogels schuldig aan.

Gelukkig heeft de rechter in 2018 bepaald dat we in Noord-Holland niet verjaagd of afgeschoten mogen worden.

Ik hoop dat u van mijn aanwezigheid geniet en weet dat ik volop van Het Twiske geniet!

Foto's: Pauli van Oort en uit Vogeldagboek van Adri de Groot.



Riet



Wie ben je?

Mijn naam is riet. Je komt me overal tegen in Het Twiske. Mijn Latijnse naam is *Phragmites australis* met als synoniem *Phragmites communis* wat schutting betekent. Ik bescherm onder andere de slootkanten zodat ze niet wegslaan door het water.

Ik hoor bij de familie van de grassen en ben in ons land de grootste en bekendste soort gras. Ik bloei in de nazomer met glanzend paarse tot bruinpurperen pluim.

Mijn stengel ziet er fragiel uit. Maar dat lijkt maar zo: ik ben heel stevig en kan heftige windvlagen doorstaan. Mijn stengel is hol maar de tussenschotjes zorgen – net als bij bamboe – voor stevigheid.

Mijn lange puntige bladeren zitten met een bladschede om de stengel heen zodat ze kunnen draaien. Al mijn bladeren draaien mee met elke windrichting waardoor ik zeer buigzaam ben.

Mijn wortelstokken dringen diep in de grond door. Zo houd ik de grond goed vast.

In het najaar, als de sloten worden schoon gemaakt, zie je mijn meterslange holle wortelstokken op de oever liggen.

Waar kom je voor in Het Twiske?

Je vindt me in bijna alle deelgebieden van Het Twiske. Langs de oevers van de sloten, in de bermen langs fiets- en wandelpaden, aan de randen van weilanden en vooral in de moerasgebieden en rietvelden.

En let maar eens op: ik leef en werk overal samen met andere planten. Wie door het riet loopt, ziet allerlei mossoorten en varens, waternavel, koekoeksbloem, rietorchis, moeraswalstro, tormentil en moerasmelkdistel. Ook lisdodden zijn goede burens van me. Door de naam 'rietsigaar' denken veel mensen dat dit mijn bloeiwijze is. Maar ik bloei toch echt zoals alle grassen met een pluim: een rietpluim.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Ik ben hier het hele jaar. In de winter zie je alleen mijn uitgebloeide stengels. Na de vorst valt mijn blad af. Ik blijf dan nog zo'n twee jaar met dorre stengel staan. In april komen mijn eerste frisgroene spruiten. Langzaam groei ik door tot de bloei zo rond augustus.

In november geeft mijn oranjebruine kleur bij zonlicht een mooie, warme gloed over rietkragen en rietvelden.

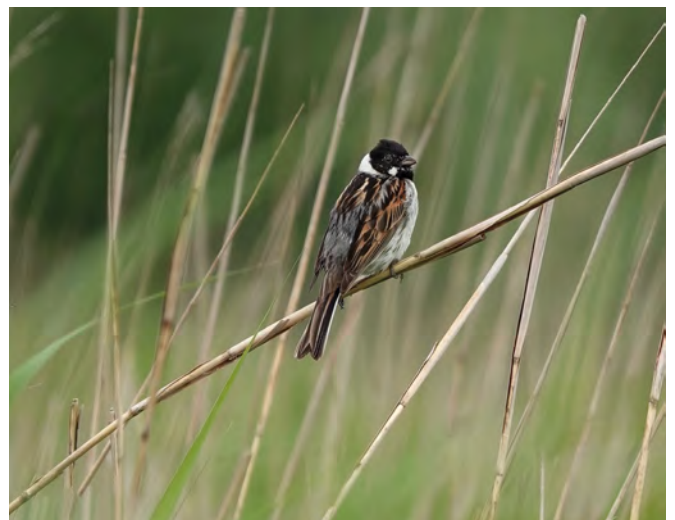
Waar houd je bijzonder van?

Ik vind het heerlijk om met mijn wortels in de blubber te staan. Daarom ben ik dol op moerasgebieden en sta ik graag langs slootkanten. Ik vind het ook wel fijn wanneer mijn leefgebied gemaaid wordt. Want dan weet ik zeker dat mijn leefomgeving niet volgroeit met braamstruiken en bomen. Verder vind ik het prettig om samen te leven met de vele planten, paddenstoelen en dieren die riet als leefgebied nodig hebben.

Het is altijd weer prachtig om te zien hoe vogels zoals rietzanger en karekiet hun nestje bouwen tussen rietstengels. Het grondnest van de kiekendief vind ik indrukwekkend. Ik geniet van de rietgors met zijn zwarte petje die hoog vanaf mijn rietstengel zijn lied laat horen.

De dwergmuis die van mijn bladeren hele mooie nestjes tussen de stengels weet te vlechten, levert een echt meesterwerk!

De roerdomp is soms ook bezoeker. Ik groei dus graag in brede rietkragen om deze moerasvogel een mooie schuilplek te geven. Indrukwekkend hoe de borstveren van deze vogel wanneer hij in de paalhouding staat, net op rietstengels lijken. Voor niemand te zien, alleen zijn hoempende geluid als



een misthoorn verradt zijn aanwezigheid. Hermelijn, wezel en Noordse woelmuis zijn zoogdiersoorten die vaak te gast zijn. Tot slot wijs ik op de vele insecten die hun schuil- of voortplantingsplek in het riet hebben. Mijn holle stengel is daar ideaal voor. Als voorbeeld deze rups van de rietvink, een nachtvlindertje.



Waar maak jij je druk om?

Het is voor mij belangrijk dat de rietmaaiers mijn stengels niet te ver bij de grond of onder het maaiveld afmaaïen. Dan verdrink ik en kan ik niet meer uitgroeien. Soms doen de natuurbeheerders dit expres om te

zorgen dat wij als riet niet teveel de overhand nemen en een hele sloot laten verlanden.

Soms maak ik me zorgen dat de natuurbeheerders in één keer het hele rietland maaïen. De vogel- en insectensoorten die in overjarig riet broeden, hebben dan geen plek om zich voort te planten. Ik pleit daarom voor een driejarig gefaseerd maaibeheer zodat steeds 1 strook gemaaid wordt en de rest blijft staan en dit dan in een opeenvolgende cyclus.

Verder kan ik me nogal druk maken over het feit dat de mensen graag met bootjes in het riet varen. Of nieuwe sporten bedenken zoals swimrun. In grote hordes zwemt men een stuk en gaat massaal via de rietoevers het land op. Hier kan ik als riet niet tegen. En het is ook heel vervelend dat allerlei planten en dieren die van mij afhankelijk zijn op die manier bedreigd worden. Ook loslopende honden die het riet induiken, dragen bij aan die verstoring.

Niet in het riet! Is een slogan die ik graag uitdraag. Ieder die mijn stem hier heeft gehoord weet waarom.

Voor ieder die meer over mijn belang wil horen: ga eens mee met een IVN-wandeling en laat je verrassen door het verhaal over duivelsbeet en rietsigaargalvlieg. Of ontdek hoe je een bootje kunt maken van een rietblad.

Foto's van Agnes Noordermeer en Pauli van Oort

Noordse woelmuis



Wie ben je?

Ik ben de Noordse woelmuis (*Alexandromis oeconomicus arenicola*), een van de woelmuissoorten in Het Twiske. Maar wel een heel bijzondere soort, al zeg ik het zelf. Ik ben van oorsprong een toendrabewoner.

Ze noemen mij ook wel een overblijfsel van de laatste IJstijd. Sinds die tijd leven wij in Nederland als aparte ondersoort, geïsoleerd van soortgenoten in andere landen. Dat ik een echte woelmuis ben, zie je aan mijn stompe, brede kop. Daarmee kan ik goed door het plantendek en de bovenste grondlaag woelen. Mijn ogen en oren zijn vrij klein. Mijn oren steken bijna niet uit mijn lange vacht. Dat is handig bij het woelen. Mijn achterpoten zijn best wel fors en donker. Je herkent me vooral aan de witte nagels. In tegenstelling tot de staart van een ware muis zoals de huismuis, is mijn staart niet echt lang. Maar toch zo'n 40% van mijn kop-romplengte. Met mijn lengte van 9,5 tot 16 cm ben ik best een flinke jongen. Ik heb een (donker)bruine rugvacht en mijn buikvacht is grijs.

Waar zit je in Het Twiske?

Ik huis graag in de moerassige delen, langs de oevers en in natte rietlanden. Mijn voorkeur gaat uit naar een gebied met grote variatie in de vegetatie. Ik ben een zeer goede zwemmer dus kijk niet gek op wanneer je mij het riviertje De Twiske over ziet steken!

Gebieden als Oostzanerveld, Ilperveld en Varkensland zijn ideaal voor mij door de mooie uitgestrekte veenmosrietlanden. Het Twiske ligt daar met haar moeras- en rietlanden als 'steppingstone' tussen.

Ik ben daarom ook een van de doelsoorten van het Natura-2000 gebied waar Het Twiske verantwoordelijk voor is.

Dat is te zien op onderstaand kaartje uit Natura 2000 beheerplan.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

In de zomer ben ik vooral 's nachts actief, in de winter vooral overdag. Omdat ik geen winterslaap hou, ben ik jaarrond te zien.

Ik verplaats me via ondergrondse gangenstelsels of door bovengrondse looptunneltjes door gras en ruigte. Daarom kom je me niet gauw tegen. Een geoefend kijker ontdekt aan kleine 'molshoopjes' dat ik ondergronds aanwezig ben. En ziet ook mijn gangen wel. Zo kom je dan misschien bij een nestje uit. Die vind je ondergronds en onder hooi- of rietstapels.

Soms werpt mijn vrouwtje in de winter al de eerste jongen. Zij kan in één jaar tijd 3-5 nesten werpen met 3-7 jongen.

De jongen die in het najaar worden geboren zijn pas na de winter geslachtsrijp.

Waar houdt je bijzonder van?

Ik ben een planteneter en vooral dol op rietspruiten en biezen. Ik leg soms een voorraadje aan in een holletje onder de grond. In de winter eet ik ook wel van schors, zaden en wortels en van de massaal aanwezige pitrus. De groene buitenkant ervan voorziet mij van goede voedingsstoffen. Wanneer je ergens veel stukjes witte merg ziet liggen, weet je dat ik daar gegeten heb.

Vaak vind je op zo'n vraatplek ook mijn keutels liggen. Door het groenvoer zijn die groenig.

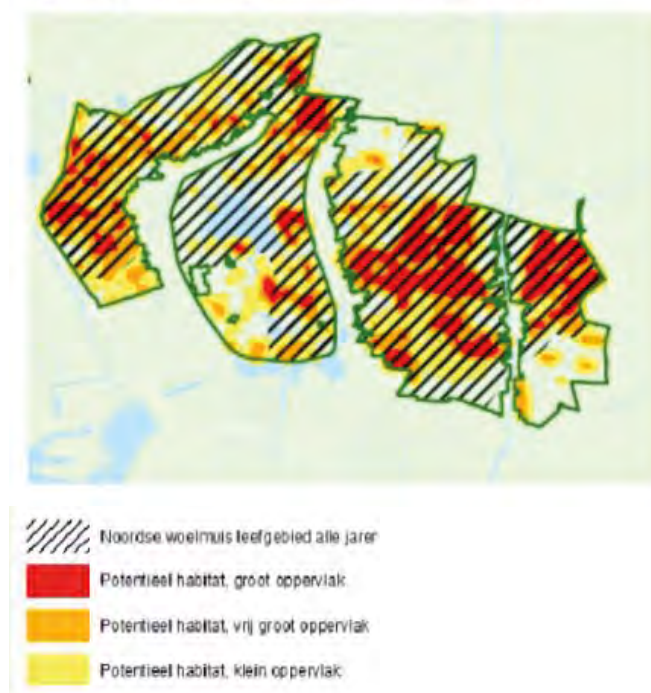
Waar maak jij je druk om?

Dat ik als enig overgebleven zoogdier uit de laatste IJstijd mijn leefgebied kwijt raak. Want mijn verspreidingsgebied krimpt steeds meer in. Ook door weg- en woningbouw versnipperen de gebiedjes die voor mij geschikt zijn.

Verder ben ik bang dat de bodem steeds droger wordt. Wanneer het grondwaterpeil in Het Twiske



Figuur 3.11 Verspreiding noordse woelmuis (Atlas, 2016)



niet hoog genoeg staat, is mijn leefgebied niet gegarandeerd.

Andere woelmuizen zoals aardmuis en veldmuis die wel tegen droogte kunnen, verdringen dan mijn familie en nemen ons voormalig leefgebied in. Het hoge waterpeil in de winter mag in het voorjaar van mij langzaam zakken. Dat heeft als voordeel dat er gezonde, kruidenrijke rietlanden ontstaan.

Naast een hoog waterpeil hoop ik op een goed gefaseerd maaibeheer van het riet. Rietmaaien voorkomt dat braamstruiken en bomen oprukken. Om te zorgen dat ik voldoende dekking vind, moet het riet niet in 1 keer weggemaaid worden. Het is voor mij ook belangrijk dat er riet langs de oevers blijft staan.

Verder ben ik bang om gepakt te worden door een roerdomp, roofvogel of uil.

In de braakballen vinden onderzoekers vaak botjes van mijn familieleden. Bewijs dat ik hier leef. Onderzoekers die een van mijn latrineplekken vinden, doen ook wel DNA-onderzoek om mijn voorkomen te bewijzen en belastende recreatie in het gebied te weren.

Ook al leid ik een onopvallend bestaan, je weet nu dat er in Het Twiske een uniek zoogdier leeft!

Foto's: Nico Dekker.



Roerdomp



Wie ben je?

Ik ben een Roerdomp en ik woon in het Twiske. Mijn Latijnse naam is *Botaurus stellaris* (= vogel die bulkt als een stier). In mijn Nederlandse naam zit mijn leefomgeving verstopt (roer = riet) en het doffe geluid dat ik maak, noemde men vroeger 'dompen'. Maar dompen kan ook onderduiken betekend hebben.

Ik ben een compacte geelbruine reiger met donkere patronen in mijn verenkleed. Daarmee kan ik me perfect verstoppen in het riet. Als ik me bespied voel, bijvoorbeeld door wandelaars, dan ga ik in de 'paalhouding' staan. Dan is mijn camouflage compleet.

Mijn vrouwtje ziet er hetzelfde uit als ik. Alleen in de broedtijd zou je verschil kunnen zien doordat ik dan een mooie blauwe vlek in mijn mondhoek heb.

Wanneer ik vlieg, trek ik net zoals de meeste reigers mijn hals in en strek mijn tenen uit. Dan zie je ook dat ik best wel brede vleugels heb. Je zou me zo voor een roofvogel kunnen aanzien, ware het niet dat ik een korte reigerachtige dolksnavel heb.

Ik ben ook best trots op mijn tenen. Die zijn lekker lang zodat ik goed over een moerassige ondergrond kan lopen en ik me met mijn tenen kan vastklemmen aan het riet.

Waar zit je in Het Twiske?

Ik zit het liefst in een ongestoord stukje rietmoeras met zowel jong als oud riet in ondiep water (30 cm). Er moet ook dieper open water in de buurt zijn. In het Twiske zijn er gelukkig een paar plekken waar deze omstandigheden aanwezig zijn. Daarom ben ik 'doelsoort' voor het Natura 2000 gebied waar men in Het Twiske verantwoordelijk voor is. In 2023 hebben we met 3 vrouwtjes verspreid in het Twiske gebroed.

De vogelaars ontdekten dat door het 'gehoemp' van de mannen bij zonsop- en zonsondergang. Het geluid is als een soort misthoorn en draagt best ver. Je kunt het ook vergelijken met het geluid dat ontstaat als je met je mond over een leeg flesje blaast. Aan het aantal hoempen kort na elkaar kan ik horen welke mannen er nog meer zijn. Ik hoemp meestal 3 à 4 keer.

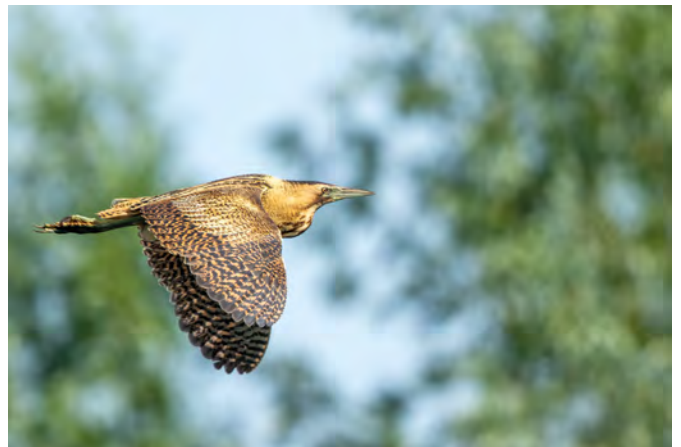
In de winter blijf ik soms in mijn territorium of ga naar andere natte terreinen. De vrouwtjes gaan vaak naar het zuiden. Dan krijg ik gezelschap van roerdompen uit meer noordelijke streken. Omdat we verscholen leven en in dat seizoen geen geluid maken, valt het niet mee ons dan te ontdekken. Met wat geluk zie je me een keer opvliegen.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Je kan mij dus het hele jaar tegenkomen. De vogelaar noemt dat: 'standvogel'. Maar er zijn ook wintergasten (zij zijn alleen in de winter in Het Twiske) en vrouwtjes die hier alleen komen om te broeden. Van alles wat dus. In het voorjaar en begin zomer word ik het meest ontdekt omdat ik als man dan hoemp. Door soortgenoten van mij via zender/GPS te volgen, ontdekt de mens wel steeds meer over ons trekgedrag.

Waar houd je bijzonder van?

Ik eet het liefst visjes. Ik kijk dan heel goed en sla bliksemsnel toe. Soms houd ik de punt van mijn snavel alvast in het water zodat ik de breking door het water beter kan inschatten. Ook lust ik kikkers,



padden en grote insecten. Als ik door grasland loop pak ik muizen. Het is dan wel belangrijk dat ik niet gestoord word. Ik ben een 'oogjager' en moet me concentreren op alles wat beweegt. Daar kan ik geen afleiding bij gebruiken door mensen of honden. Gelukkig heeft het Twiske een goede waterkwaliteit, waardoor er veel leven in het water zit.

Waar maak jij je druk om?

Ik zal maar met de deur in huis vallen: het Lentekabinet Festival. Dat valt precies midden in onze broedperiode. En wij maken maar 1 x per jaar een nestje met 4 à 5 eieren. Het is sowieso moeilijk om een geschikt rustig rietmoerasplekje te vinden. Ik heb wel 0.5 tot 1 km riet-oever nodig voor mijn territorium. Goed natuurbeheer is erg belangrijk. Als je niets doet aan beheer, ontstaat er spontane bosopslag en verdwijnt mijn rietgebied. Het is ook fijn als sommige rietgedeelten gemaaid en afgevoerd worden, zodat er ieder jaar nieuw riet kan groeien. Het beheer van Het Twiske probeert dat steeds voor 15 maart in orde te hebben. Ook het waterpeil is belangrijk: in de winter graag hoogwater en in de zomer wat lager, maar niet te grote schommelingen. Het gemaal bij de Twiskemolen draagt zorg voor het waterpeil.

Dus ook al ziet u me niet, ik zit in het riet. In het voorjaar zal ik een paar keer extra voor u hoempen!

Foto's uit Vogeldagboek van Adri de Groot.



Koekoek



Wie ben je?

Mag ik me even voorstellen? Mijn naam is mevrouw de Koekoek. In het Latijn: *Cuculus canorus*. Cuculus verwijst naar het geluid dat mijn man maakt: “Koe-koek, koe-koek”. Canorus betekent: welluidend. Ik zelf maak als vrouwtje een meer giechelend geluid. Ons uiterlijk is ook nogal verschillend. Mijn man heeft een blauwgrijze borst, kop en bovenzijde. Zijn buik is wit met zwarte bandering. Best chic.

Wij vrouwen zijn soms ook grijs, maar dan is onze borst beige gebandeerd.

Of we zijn helemaal roestbruin met bandering over ons hele lichaam. Net zoals onze jongen.

De jonge vogels kun je herkennen aan de witte vlek in de nek en de witte zomen om de veerranden.

In grootte lijken we op een houtduif, maar zoals je op de foto's ziet, laten wij onze vleugels altijd lekker losjes hangen. Sommige vogels zien ons soms voor een sperwer aan. Door de schrik vliegen ze weg. En zo kunnen wij ons ei in het nest van een andere vogelsoort leggen.

Dit broedparasitisme is om meerdere redenen belangrijk voor ons koekoeken. Door gebruik te maken van zogenoemde waardvogels die ons ei uitbroeden en ons jong voeden, besparen wij een hoop energie.

Het leggen van mijn eieren moet ik wel tactisch aanpakken. Ik wacht altijd tot er minimaal 1 ei gelegd is door mijn waardvogel, de kleine karekiet. Meestal pak ik met mijn snavel één ei van de waardvogel uit het nest, keer me om en leg mijn eigen ei. Vervolgens vlieg ik weg met het ei van de pleegmoeder. Zo valt het minder op dat ik mijn ei erbij heb gelegd, want ze kunnen dus wel tellen. Mijn ei past qua kleur precies bij de eieren van de kleine karekiet. Andere koekoeken die andere waardvogels hebben, passen de kleur ook aan bij die van hun waardvogel. Zo heb je bijvoorbeeld karekietkoekoeken en heggenmuskoekoeken. Wel zijn onze eieren een stukje groter.

Bij 10 - 30 % van de waardvogels vallen we door de mand en laat de waardvogel het nest in de steek. Dat is voor mij niet zo erg, want ik kan wel 10 tot 25 eieren leggen in een seizoen en die leg ik allemaal in verschillende nesten. Zo spreid ik het risico.

Mijn jongen hebben natuurlijk wat meer ruimte en eten nodig dan zo'n klein karekietje. Daarom komt mijn jong sneller uit het ei, na 12 dagen al. Daarna wurmt hij de andere eieren of jongen in het speciale kuiltje dat op zijn rug zit en laat ze over de rand van het nest eraf glijden. Dan heeft mijn jong het rijk alleen! Met zijn grote oranje rode keel en hoge gepiep weet hij de waardvogels te verleiden extra veel voedsel te zoeken. Het zijn prima pleegouders. Ze blijven de jongen wel 2 à 3 weken voeren, zelfs als de jongen veel groter zijn dan zichzelf.

Een klein probleempje is dat het nest wel eens een beetje te krap wordt. Dan kan ik zomaar over de rand kieperen.



Waar kom je voor in Het Twiske?

Ik houd van halfopen landschap en vlieg eigenlijk wel het hele Twiske door. Voor het leggen van mijn eieren moet mijn waardvogel natuurlijk wel in de buurt zitten. Ik zit graag op een hoge uitkijkpost, bijvoorbeeld in een boom.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Ik ben een echte trekvogel. Vanaf april kom ik vanuit Zuid-Afrika in Het Twiske aan. Ik heb dan al een lange weg afgelegd met diverse tussenstops. Dan ben ik een poosje zoet met het leggen van mijn eieren. In die periode bloeit, niet geheel toevallig, de koekoeksbloem. Bij het 'koekoeksspog' erop (waar de larve van de schuimcicade in zit) verzon de mens het verhaal dat ik na het leggen van een ei spuug. Als ik in juni/juli klaar ben met eieren leggen, vertrek ik samen met mijn man naar Afrika. Onze jongen zoeken het verder zelf wel uit. Zij moeten eerst nog groeien en aansterken voor ze ons in september/oktober achterna reizen.

Zij doen dat geheel op eigen gelegenheid en via genetisch overgedragen informatie.

Waar houd je bijzonder van?

Ik eet graag insecten, rupsen, eieren en af en toe een worm. Ook harige rupsen die giftig zijn voor andere vogels gaan bij mij zo naar binnen. Mijn jongen zou ik daar niet eens mee kunnen voeren, dus ben ik blij met hun pleegouders. Zelf heb ik een dikke beschermende laag op mijn maagwand tegen het gif. En van de haren maak ik gewoon een braakbal.

Waar maak jij je druk om?

Voor ons is het natuurlijk belangrijk dat het goed gaat met onze waardvogels. Wie moet er anders onze eieren uitbroeden? Ik?...Dank je de koekoek! Hier in Het Twiske hebben wij de voorkeur voor heggenmus, kleine karekiet, rietzanger en graspieper. Maar...we kunnen niet zomaar veranderen van waardvogel. Het produceren van een ei in de passende kleur is een evolutieproces van generaties. Als het met onze waardvogel niet goed gaat, hebben we dus een probleem! Daarom hoop ik op behoud en goed beheer van de leefgebieden van al die 'kbv'tjes' (kleine bruine vogeltjes) in Het Twiske!

Ook kunnen we last hebben van het gebruik van pesticiden. Tussen 1960 en 2004 liep de insectenstand daardoor zodanig terug dat ons aantal halveerde en ik op de rode lijst kwam.

De laatste 10 jaar gaat het gelukkig geleidelijk weer wat beter met ons en kun je mijn man van mei tot juli weer lekker horen koekoeken. En mij horen giehelen als het weer gelukt is een ei in andermans nest te leggen.

Foto's uit Vogeldagboek van Adri de Groot.



Rietorchis



Wie ben je?

Mijn naam is rietorchis. Mijn Latijnse naam is *Dactylorhiza praetermissa subsp. praetermissa*. Inderdaad nogal een mond vol. Maar eerlijk gezegd ben ik in de orchideeënfamilie ook wel een lange, slanke jongen met forse bloemtros. Ik kan zo'n 30 - 60 cm groot worden.

Mijn roze tot paarsrode bloemen staan in een aar bij elkaar. Ik heb trouwens een wat raadselachtig verleden. Vroeger dacht men namelijk dat ik een bastaard was van de brede en vleeskleurige orchis, maar sinds 1913 ben ik als zelfstandige soort erkend.

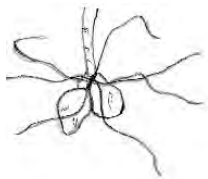
Mijn neefje **gevlekte rietorchis** (*Dactylorhiza praetermissa* subsp. *junialis*) kun je in mijn omgeving zien staan. Kenmerk zijn de zwartpurperen vlekjes op de bladeren.

Lage exemplaren daarvan zijn te verwarren met de brede orchis die ook van die vlekjes heeft. Beetje ingewikkeld dus om te weten met welk familielid je te maken hebt.

Ander kenmerk van mijn gevlekte familielid is dat de bloem vaak vrij ver boven de bladeren uitsteekt. De grondkleur van zijn bloemen is wit tot lila met paarsrode tekening.

Een leuk weetje is dat we onze familienaam *Orchidaceae* danken aan ons wortelstelsel.

Onze wortels zijn verdikt tot wortelknollen. De meeste orchideeën hebben er twee. De vorm van dit knollenpaar sprak bij de mens tot de verbeelding en was aanleiding voor de naam Orchis (=testikel).



Er ontstonden daarbij ook fabels over onze bevordering van de menselijke vruchtbaarheid.

In de grote orchideeënfamilie behoor ik tot het geslacht **handekenskruid** (*Dactylorhiza*). Onze wortelknolletjes lopen namelijk uit in 'vingers'. Bij mij zijn dat er vier.

Waar kom je voor in Het Twiske

Wist je dat er in deelgebied De Blokken een speciaal veldje naar mij vernoemd is?

Het Orchideeëenweitje! Zo rond 1980 en de decennia daarna groeiden wij rietorchissen namelijk massaal op het weitje waar ook de Schotse hooglanders graag vertoefden. Wij hadden het naar ons zin te midden van o.a. de grote ratelaars. Het ene jaar waren we meer zichtbaar aanwezig dan het andere jaar. De laatste jaren is ons aantal daar ter plekke zeer laag of laten we ons zelfs helemaal niet zien.

Elders in Het Twiske zijn wij aan een opmars bezig. Vooral in allerlei vochtige tot natte, voedselarme (en daardoor bloemrijke) bermen langs de fietspaden. Het gekke is dat ik ook goed gedij op de zandige bodem van het dijkje in De Blokken. Aan de ene kant houd ik van voedselarm, aan de andere kant vind je me ook op iets voedselrijkere plekken. De zuurgraad luistert ook nogal nauw en die wordt mede beïnvloed door regenwater.

Verder heb ik zon of halfschaduw nodig.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Tijdens de bloei van mei tot juli ben ik met mijn ca. 30 bloemen goed waar te nemen.

Mijn lancetvormige bladeren die schuin omhoog steken, kwamen in april al tevoorschijn.



Na de bloei herken je me aan de uitgebloeide bloemen die dan vruchtdoosjes hebben gevormd. In elk daarvan bevinden zich 6000 stoffijne zaadjes. Met de wind verspreiden die minuscule zaadjes zich naar een geschikte plek om te kunnen ontkiemen. Die grond moet over de juiste schimmels beschikken. Want in tegenstelling tot zaden van andere planten heeft mijn zaad nauwelijks reservevoedsel. Om te ontkiemen en groeien heeft het schimmels nodig die er met hun draden vanuit de grond in binnendringen.

Zo heb ik, als jong plantje ontkiemend, óók bouwstoffen aan de schimmel onttrokken. Weinig mensen weten dat ik, voordat ik bloeiend te zien was een aantal jaar ondergronds groeide. Mijn ontwikkeling van zaad tot bloei duurde zo'n 3-4 jaar. Het kan dus best zijn dat u dacht dat ik er niet was doordat ik niet bloeide maar dat mijn bladeren dat jaar wel degelijk bovengronds aanwezig waren.

Na het afsterven van mijn bovengrondse plantendelen leef ik ondergronds door. Ik ben immers een meerjarige plant. Dat ik zo'n ondergronds bestaan goed kan overleven, komt dus door die symbiose van mijn wortels met schimmels. Deze samenwerking is ook de reden dat ik soms een jaar oversla met bovengronds verschijnen. Door die schimmels kom ik evengoed wel aan mijn voedingsstoffen! Hoe wij orchideeën weten op welk moment we beter een jaar ondergronds kunnen blijven, is nog onduidelijk.

Eerder vertelde ik al dat ik twee wortelknollen heb. De ene is vorig jaar gevormd en gebruik ik voor de vorming van bovengrondse delen. Dat knolletje wordt daardoor zwak. De andere knol is dan in opbouw en is lekker stevig en wit.

Hierin sla ik alle stoffen op die overblijven van de afstervende bovengrondse delen. Door deze reserves kan ik mijn bestaan voortzetten.

Waar houd je bijzonder van?

Ik ben graag op moerassige plaatsen en in rietlanden. Met die bepaalde schimmel in de bodem die ik nodig heb om te kunnen groeien. Verder lok ik met mijn bloemenkleuren graag de insecten. Door een vernuftig en ingewikkeld hefboomsysteem in mijn bloem zorg ik ervoor dat ze stuifmeelklompjes meenemen en een andere bloem bevruchten. Heel belangrijk om me voort te kunnen planten.

Waar maak jij je druk om?

De grondwaterstand! Verlaging daarvan is funest voor ons maar bodem die langdurig onder water staat, verdraag ik ook slecht.

Bemesting! Verruiging! Vergrassing! Betreding! Allemaal zaken die mij zorgen baren.

Het bodemleven! Als dat niet in balans is (bijv. door chemicaliën, pesticiden), verdwijnen de schimmels waar ik zo afhankelijk van ben.

Daarnaast ben ik vaak bang dat er te vroeg gemaaid wordt, waardoor mijn zaad nog niet tot rijping is gekomen.

Kortom: wanneer je deze maand geniet van mijn roze tot paarsrode bloemenpracht weet dan dat daar heel wat bij kwam kijken!

Foto's: Agnes Noordermeer en Pauli van Oort



Korenbouten



Wie zijn jullie?

Wij zijn de familie der korenbouten (*Libellulidae*) en behoren tot de orde der echte libellen.

Onze familie is nogal divers. Toch zijn we makkelijk als soort te herkennen aan onze robuuste, compacte lichaamsbouw.

Afhankelijk van de soort meten wij 3-6 cm.

De spanwijdte van onze vleugels varieert tussen de 4 en 7,5 cm.

In onze 'gazen' voor- en achtervleugels is een driehoek zichtbaar in de vleugeladering.

Bij de meeste soorten korenbouten zijn de mannetjes nogal kleurig.

Het woord 'korenbouten' is afgeleid van het woord "koren" (graan) en "bout" (beet of stoot). Libellen leven vaak in de buurt van waterrijke gebieden waar graanvelden te vinden zijn.

Vooropgesteld: wij libellen zijn snelle vliegers met een krachtig ontwikkeld borststuk en sterke vliegspieren, direct aan de vleugels vastzittend. Ons borststuk bestaat uit 3 segmenten waarvan de achterste twee schuin geplaatst zijn. De onderkant steekt naar voren, de rugkant naar achter. Onze hierdoor naar voren geplaatste poten grijpen prooien makkelijk. De loopfunctie hebben onze poten eigenlijk niet meer. Onze vleugels staan door deze lichaamsbouw meer naar achter wat goed in evenwicht is met ons lange achterlijf dat uit tien segmenten bestaat. Dat achterlijf gebruiken we voor sturing.

Onze vleugels staan trouwens los van elkaar.

Daardoor zijn ze apart te bewegen.

Dit maakt ons super wendbaar; als helikopters.

Onze opvallend grote ogen (met zo'n tien- tot dertigduizend facetten) raken elkaar.

Het bovenste deel is om ver weg te zien, het onderste deel voor dichtbij.

De tekening op ons borststuk en halsschild is een determinatiekenmerk. Evenals de nervatuur op de vleugels, de kleur van het achterlijf en de achterlijfaanhangsels.

Wij korenbouten snappen goed dat we voor dit interview werden gevraagd. Want een aantal van onze bijzondere soorten komt, mede door klimaatverandering, in toenemende mate in Het Twiske voor.

Zoals de **vuurlibel** die zijn naam dankt aan de 'vuurrode' kleur van de mannetjes.

Andere nieuwkomer: de **sierlijke witsnuitlibel**.

Natuurlijk te herkennen aan de witte snuit. Maar ook aan de knotsvormige verbreding van het achterlijf en witte achterlijfsaanhangsels.

De **bloedrode heidelibel** dankt zijn naam aan het bloedrode achterlijf van de mannetjes.

De ook in Het Twiske voorkomende viervlek heeft op elk van de 4 vleugels een vlek.

Waar kom je voor in Het Twiske

Dé plek waar je ons kunt zien vliegen, zijn de paddenpoel in De Blokken en beschutte sloten. Wij libellen hebben namelijk water nodig voor de voortplanting. Onze eitjes leggen we in het water of zetten we af op waterplanten.

Struiken of riet langs het water van de poel, vijver, sloot of ven zorgen voor beschutting. De ene soort heeft dat meer nodig dan de andere.

Van onze familie korenbouten vertellen we nu meer over de levenscyclus en het voorkomen van familielid **gewone oeverlibel** die al langere tijd actief



Bloedrode heidelibel



Gewone oeverlibel met prooi (v)



Vuurlibel (m)



Sierlijke witsnuitlibel (m)

is in Het Twiske. Zij worden 44 tot 50 mm lang met een spanwijdte van 70 tot 80 mm. Het achterlijf is pijlvormig: het begint breed, eindigt in een punt en heeft rechte zijkanen. Het gezicht is geel tot bruin. De volwassen mannetjes zijn duidelijk herkenbaar aan het blauwe achterlijf met zwarte punt.

De vrouwtjes en jonge mannetjes hebben een gele basiskleur en zwarte band aan de zijkant.

De jongen kunnen ver van het water wegvliegen. Zij zijn vaak jagent op kale grond en korte vegetatie zittend te zien.

Dat in rust bovenin plantenstengels of op de grond zitten, is trouwens een kenmerk van ons korenbouten.

Zodra de mannetjes oeverlibel geslachtsrijp zijn, gaan ze naar het water.

Vanaf warme zitplaatsen op de grond of stronken vliegen ze laag over het water.

Andere mannetjes worden verjaagd en de vrouwtjes worden met de achterlijfaanhangsels vast gegrepen om te paren.

Doordat onze geslachtsorganen zowel bij man als vrouw in het 9de segment van het achterlijf zitten, moeten we daarbij nogal wat acrobatische toeren uithalen. Het voert hier te ver om precies uit te leggen hoe het bekende paring rad of paringswiel ontstaat.

Het vrouwtje van de gewone oeverlibel zet haar eitjes af door vliegend met haar achterlijfspunt op het wateroppervlak te tikken. Het mannetje begeleidt haar om haar te beschermen.

De eitjes (0,50-0,35 mm, ovaal rond en bruin) kleven zich door een gellaagje onmiddellijk aan voorwerpen in het water vast. De larve die er uit komt en meerdere keren vervelt, leeft 2 à 3 jaar in de modder in het water. Wanneer de larve volgroeid is, kruipt hij een paar decimeter omhoog tegen een oeverplant. De larvehuid scheurt aan de rugzijde open. Kop, borststuk en poten komen met veel inspanning tevoorschijn. Terwijl het achterlijf nog in de larvehuid zit, hangt hij op z'n kop om de poten hard te laten worden. Met de poten grijpt hij de larvehuid vast om het achterlijf vrij te trekken.

Dit hele proces heet 'uitsluipen'. Na 1 à 2 uur zijn de vleugels droog en stevig en dan begint het tweede leven: ca 12 dagen jagen, paren, eieren afzetten.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Wij korenbouten zijn als larve het hele jaar in het water te vinden.

Ons voorkomen als imago (volwassen stadium) varieert per soort en ligt tussen april en oktober. Met de hoogste vliegtijd van juni tot augustus.



Bloedrode heidelibel (m)



Viervlek



Gewone oeverlibel (m)



Paring rad gewone oeverlibel

Waar houd je bijzonder van?

Als larve eten wij kleine waterdiertjes op de bodem en bijvoorbeeld kikkervisjes.

Als imago grijpen wij vooral kleine insecten, met name de tweevleugeligen.

Waar maak jij je druk om?

Als larven in het water kunnen wij o.a. gegeten worden door grote waterroofkevers en vissen.

En tijdens het uitsluipen zijn wij een makkelijke prooi voor spinnen en vogels.

Verder hopen wij dat de sloten en poelen goed onderhouden worden zodat er voor ons een ideaal leefgebied met voedsel blijft bestaan.

Foto's: Nico Dekker



Ei afzetting gewone oeverlibel



Uitsluipen viervlek

Jacobskruiskruid



Wie ben je?

Mijn naam is Jacobskruiskruid. Mijn Latijnse naam is *Jacobáea vulgaris* (voorheen *Senécio jacobáea*). Ik ben een twee- tot meerjarige plant en bloei met heldergele bloemen.

Ik lijk op een madeliefje, alleen zijn mijn lintbloemen niet wit maar geel. Ik behoor tot de composieten ofwel samengesteldbloemigen.

In mijn andere verschijningsvorm, zonder lintbloemen langs het bloemhoofdje, zien veel mensen mij aan voor duinkruiskruid, een ondersoort van mij. Om te weten met wie je te maken hebt, moet je vooral goed naar de vruchtjes kijken. Bij mij zie je dan in de buitenste krans van buisbloemen kale nootjes, zonder vruchtpluis.

Mijn bladeren zijn gelobd, diep ingesneden, aan de randen opkrullend. Het doet wel een beetje aan boerenkool denken.

Ik varieer in hoogte van 80-120 cm.

Wanneer in de nazomer of herfst mijn zaden ontkiemen, groeit er eerst een penwortel. Al vrij snel wordt die vervangen door forse, taaie bijwortels. Deze zwellen op tot een wortelstok zonder uitlopers waar ik voedsel in opsla.

De een waardeert mij meer dan de ander. Sommigen gaan zelfs aan mij ten onder.

Dit vergt wel enige uitleg.

De positieve kant van mij: ik ben als inheemse soort een belangrijke nectarplant voor zo'n 200 soorten insecten!

En ik ben dé waardplant voor de rupsen van de Sint-Jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*)!

Deze nachtvlinder, die ook overdag vliegt, kan niet zonder mij. Samen met een paar andere kruiskruiden ben ik de enige plant waar zij haar eitjes op af kan zetten. De zogenoemde 'zebrarupsen' die uit die eitjes kruipen, kunnen tegen het gif (pyrrolizidine-alkaloïden) dat ik bevat. Sterker nog: door van mijn groene blaadjes te eten, worden ze zelf ook giftig, dus geen vogel die ze eet. Geen vogel ook die zich eraan waagt! Want met hun zwart-gele strepen waarschuwen de rupsen hun aanvallers al dat ze giftig zijn.

Vanwege die zwart-gele strepen voel ik trouwens meer voor de naam 'tjigerrupsen'.

Wanneer ik kaal ben gegeten kruipen de rupsen (die diverse keren vervellen) naar de bodem om te verpoppen. Ondertussen krijg ik weer nieuwe blaadjes.

Het volgend voorjaar kruipt het Sint-Jacobs vlindertje uit de cocon om te paren en eitjes op mij te leggen. Over nuttig gesproken!

Maar dan nu mijn onbedoeld negatieve kant: de PA's (pyrrolizidine-alkaloïden). Waar mijn bloemen er overigens tweemaal zoveel van bevatten als mijn bladeren.

Vee, en met name paarden en runderen kunnen niet tegen dat gif. Hun lever wordt erdoor aangetast. En het kan ook nadelig zijn voor nieren en longen.

Pas als ik opgegeten wordt, worden de verbindingen in met name de dunne darm omgezet in giftige, vrije alkaloïden die de lever aantasten, waarbij kleine



bloedvaatjes verstopt raken.

In de wei laat het vee mij wel staan, dus tot zover geen probleem. Maar... wanneer het gemaaid gras in het droge hooi terecht komt, kunnen ze er niet meer omheen eten en krijgen ze het in gedroogde, versnipperde vorm binnen.

Waar kom je voor in Het Twiske?

Als echte pioniersplant bezet ik kale stukjes bodem makkelijk. Ik groei het liefst in zanderige grond. Je vindt me vooral in de wegbermen en op verstoorde grond, bijvoorbeeld op plekken waar konijnen graven.

Zonder dat de paarden het weten, bevorderen ze ook mijn groeiplekken. Doordat ze met hun hoeven het weiland van kale plekken voorzien, grijpt mijn nageslacht haar kans om op zo'n kaal stukje weiland te ontkiemen.

Wist je trouwens dat ik zo'n 50.000 tot 200.000 zaden kan produceren. Grote kans dat een van die pluizige nootjes op een geschikt plekje terecht komt en dat daar een nakomeling van mij ontkiemt om als bladrozet te overwinteren.

Ook de mens werkt onbedoeld mee aan mijn voortbestaan. Wanneer het weiland gemaaid wordt, kom ik opnieuw tot bloei en kan dan zelfs in september alweer zaad dragen.

Ik ben dus niet zo makkelijk uit te roeien en daardoor een zorg voor menig rundveehouder en paardenliefhebber.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Mijn groene bladrozet is altijd wel te zien. Ik sta te boek als tweejarige plant (in het 2de jaar dus bloeiend) maar m.n. op voedselarme grond breng ik een aantal jaar als groene plant door. Kom ik dan tot bloei dan is dat van juni tot oktober met een hoogtepunt in juli-augustus. De naam Jacobáea dank ik aan het feit dat het op 25 juli de feestdag is van Sint Jakobus, de oudere. Maar in juni ben ik al bloeiend te zien.

Waar houd je bijzonder van?

Ik ben een liefhebber van verstoorde grond en voel me thuis in een mengsel van wilde bloemenzaad. Dit laatste is waarschijnlijk ook de reden dat ik zo explosief ben toegenomen in de laatste jaren. Door wilde bloemen te zaaien zorgt de mens voor meer insecten.

Waar maak jij je druk om?

Dat mensen mij massaal gaan bestrijden vanwege mijn giftigheid voor het vee.

Dat is dan weer ongunstig voor het Sint-Jacobsvlindertje.



Foto's: Nico Dekker en Pauli van Oort

Schotse Hooglander



Wie ben je?

Ik ben een Schotse hooglander. Aan mijn naam kun je zien dat mijn familie van oorsprong uit de hooglanden van Schotland komt. Vanwege het gure klimaat aldaar heb ik een langharige vacht.

Wij Schotse hooglanders behoren tot de runderen en zijn dus kuddedieren die een sociaal leven leiden.

Onze koeien vormen met de kalfjes kuddes en ik als stier bevindt me daar meestal buiten.

Wij hebben indrukwekkende hoorns. Bij mij als man staan die naar voren gericht. Die van de vrouwtjes staan wijd uit, naar boven gericht.

Een beetje stier zoals ik, weegt 800 kg. Het gewicht van mijn vrouwtje (de koe) is 500 kg. Omdat wij redelijk onafhankelijk van de mens kunnen leven (ook bij het kalven is geen hulp nodig) ziet men ons als oerrunderen. Als ons leefgebied groot genoeg is, hoeven we ook niet bijgevoerd, behalve wanneer er in de winter veel sneeuw ligt.

Door een speling van de natuur is mijn vrouwtje een **'Schotse lakenvelder'** of **'Lakenvelder hooglander'** zo u wilt.

Dat zit zo: in de beginjaren 2000 raakte de Lakenvelder koe van Boerderij De Marsen niet drachtig. Zelfs kunstmatige inseminatie mocht niet baten. Zij moest dus verkocht en tot die tijd liep ze in De Blokken. Een van mijn voorvaders zorgde er als rechtgeaarde stier voor dat de lakenvelder koe na 9 maanden een kalfje wierp. Dit had een witte band zoals lakenvelders hebben maar ook de bouw en ruige haren van mijn voorvader. Dit 'bastaard' vrouwtje bleef als unicum bij de kudde in De Blokken, raakte ook drachtig en wierp een 2de generatie kruisings-product. Dit ging generatie na generatie door waardoor de kudde nu voor een groot deel uit 'Schotse lakenvelders' bestaat.

Hiernaast sta ik met mijn vrouw en kalfje met een smalle witte band.

Waar kom je voor in Het Twiske?

Wij Schotse hooglanders zijn uitgezet in deelgebieden De Blokken, Roemersveld en De Leers om jaarrond aan natuurbeheer te doen.

Door te wroeten in de aarde en te schuren langs boompjes en struiken zorg ik voor meer diversiteit. Onder het afgevalen schors vinden insecten een leef plek. Die insecten trekken op hun beurt weer vogels en andere dieren aan.

Ik schil graag de bast van bomen vanwege de voedingswaarde van het cambium dat net onder de schors zit. De boom sterft langzaam af doordat de sapstroom wordt onderbroken. Hierdoor komt er ruimte in het bosgedeelte wat weer goed is voor een gevarieerd gebied.

Dat bedoel ik dus met natuurbeheer, ik dun het bos op natuurlijke wijze uit zonder kettingzaag!

Op de omgevallen boomstammen groeien zwammen, mossen en korstmossen waar weer andere organismen van leven.

Mijn poep zie je overal liggen op de plekken waar ik doorheen 'banjer'. Mooie, natuurlijke, ruige mest waar planten van kunnen groeien.

Terwijl ik rondstap, vertrap ik ook veel grond. Vooral in natte periodes ontstaan dan kuiltjes waar water



in blijft staan en planten groeien die van vochtige omstandigheden houden.

In de winter wanneer het gras minder voedingswaarde heeft, eet ik de taaiere planten zoals brandnetels en distels.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Je kunt me letterlijk het hele jaar tegen het lijf lopen. Houd wel een beetje afstand van ons, want ook al zijn wij rustig en goedaardig we blijven 'wilde dieren'. We lijken een hoog knuffelgehalte te hebben maar vinden het niet prettig wanneer mensen ons willen aaien en aanhalen. Zie je ons staan, maak dan even geluid zodat we niet schrikken. Kom ik met opgeheven kop op je af doe dan een paar stappen terug en ga beslist niet rennen. Loop nooit tussen de groep door, want als kudde hebben wij de neiging elkaar te verdedigen.

En ga ook nooit tussen de koe en haar kalfje staan, zij zal haar kalfje willen beschermen!

Waar houd je bijzonder van?

Ik ben een liefhebber van ruig en gevarieerd terrein, met veel boomopslag en takken die ik kan schillen. De ene keer sta ik graag onder de bomen, de andere keer vind je me op een zanderig deel in de zon. Maar je zult me ook vaak in het water aantreffen omdat ik het met mijn dikke vacht heel gauw warm heb.

Een van mijn voorvaders stond graag onder de oude wilg op het noordwestelijk puntje van De Blokken. Helaas heb ikzelf van die wilg alleen de restanten mee kunnen maken.

Waar maak jij je druk om?

Dat mensen de waarschuwbordjes negeren waarop staat dat honden aangelijnd moeten zijn. Bedenk dat een hond familie is van de wolf, onze natuurlijke vijand. Zien we een hond voor een wolf aan dan voelen we ons bedreigd en kunnen tot de aanval overgaan.

Dus: honden aan de lijn! Laat ze ook niet naar ons toegaan op plekken waar wij lopen. Laat ons in rust het natuurbeheer werk doen.

Dan kunt u genieten van een gebiedje dat zich als oer natuur ontwikkelt!



Foto's: Pauli van Oort en Henk Strijker

Vliegenzwam



Wie ben je?

Ik ben de vliegenzwam (*Amanita muscaria*). Waarschijnlijk ken je me wel omdat ik van alle paddenstoelensoorten het meest tot de verbeelding spreek. Maar...ken je me ook echt?

Al in de oudheid werden er afbeeldingen van mij gemaakt. Bijvoorbeeld via grottekeningen en beeldjes. Ik werd als boom des levens beschouwd. Veel mystiek rond mijn bestaan komt vanuit Siberië. Ik ben niet dodelijk giftig zoals mijn familielid **groene knolamanië**. Maar door mij te eten wordt het zenuwstelsel aangetast. Dit is mede oorzaak van de hallucinaties die optreden. De sjamanen maakten daar bij hun rituelen gebruik van. De Vikingen haalden er hun kracht uit.

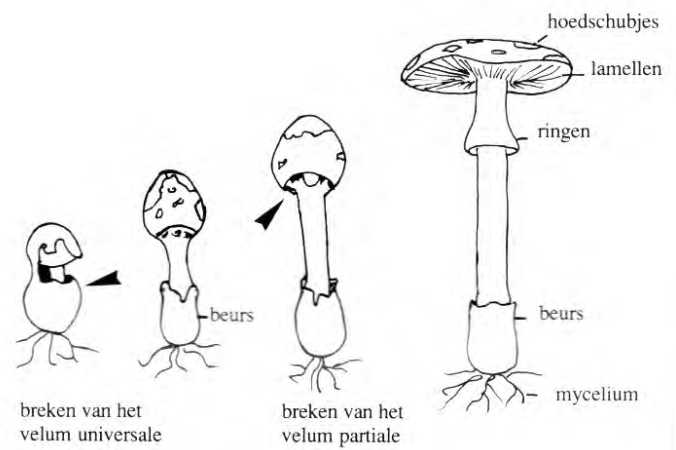
De naam vliegenzwam dank ik waarschijnlijk aan het feit dat mijn hoed, eenmaal gedrenkt in melk en met wat suiker of honing erbij, in de koeienstallen vliegen aantrok. Door van dat goedje te drinken raakten zij bedwelmd of gingen zij dood. Een andere verklaring voor mijn naam heeft te maken met die hallucinerende werking die van mij uitgaat. Menig persoon denkt na mij genuttigd te hebben, te kunnen vliegen.

Wellicht goed dat ik hier ook enige uitleg geef over de plek van paddenstoelen in de natuur. Je hebt flora (planten), fauna (dieren) en funga (paddenstoelen, waar ik dus bij hoor). Ik ben veel meer dan dat witte steeltje (3-10 cm) en rode hoed (5-20 cm) met witte stippen. Het grootste deel van mij bevindt zich onder de grond; mijn zogenoemde zwamvlok is een wirwar van schimmeldraden, ook wel mycelium genoemd. Het grootste deel van het jaar leef ik een onzichtbaar, maar wel belangrijk bestaan. Op gegeven moment kom ik als vruchtlichaam (de paddenstoel) boven de grond.

Wie goed oplet ziet eerst een soort ei boven de grond uitsteken. In dat omhulsel zit ik. Doordat ik groei, knap ik uit dat vliesje (velum) en komt mijn rode bolvormige hoedje tevoorschijn. Het gebroken vliesje blijft in velletjes op mijn hoedje achter, de witte stippen! De onderste helft blijft als een beursje in de grond staan. Langzaam wordt mijn hoedje steeds groter en platter. Het extra vliesje dat onder mijn hoedje zat om mijn plaatjes te beschermen, breekt en blijft als een soort kraag (manchet) om mijn steel zitten.

Meteen ook goed om uit te leggen dat die streepjes onder mijn hoed plaatjes heten, of lamellen. Hier zitten mijn ca 1 à 2 miljard witte sporen (een soort zaadjes) tussen.

Die grote hoeveelheid is niet overbodig. Mijn voortplanting is een nogal ingewikkeld proces. De ene spore moet zich in de juiste, ideale omstandigheid met een andere spore kunnen versmelten. Een kwestie zeg maar van + en - waardoor een nieuw zwamvlok kan ontstaan.



Waar kom je voor in Het Twiske

Om mij te vinden moet je weten dat ik in symbiose leef met vooral berken en sparren. Ondergronds zijn de dunne schimmeldraden van mijn zwamvlok vergroeid met de haarwortels van de boom. De schimmeldraden nemen water en voedingsstoffen op en geven die door aan de boom. De haarwortels van die boom geven er suikers voor terug. Iets dat schimmels niet kunnen maken. Zo vindt er dus een samenwerking plaats.

Er kan ook samenwerking zijn met een beuk of den en soms zelfs met een eik.

Zoek me in Het Twiske vooral op bij de berken. Zoals in het Roemersveld en Het Smaal.

Een favoriete plek van mij is het zogenoemde berkenlaantje.

Je moet niet gek opkijken als je mij in een kring tussen tientallen vliegenzwammen ziet staan.

Mijn zwamvlok produceert namelijk meerdere vruchtlichamen; allen ontspruitend aan het eind van een schimmeldraad vormen zij een cirkel die in de loop der jaren breder uitwaaiert.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Lastige vraag. Want mijn verschijning is afhankelijk van allerlei factoren. De vochtigheid, de warmte, de nachttemperatuur, etc. Meestal kun je me ergens van augustus tot november zien. Mijn toptijd is meestal in oktober.

In een vochtige en warme periode kan ik opeens tevoorschijn komen.

Waar houd je bijzonder van?

Ik ben dol op zanderige grond. Dat ik in Het Smaal kan groeien komt doordat daar, bij de aanleg, ook zandgrond is opgebracht. Ook het berkenlaantje bestaat uit zandgrond. Als de omstandigheden gunstig zijn (aanwezigheid van berken bijvoorbeeld) wil ik het ook best wel op kleigrond doen.

Waar maak jij je druk om?

Dat mensen me zo maar kunnen vertrappen waardoor ik mijn sporen niet meer kan verspreiden. Onze voortplanting is al moeilijk genoeg en van veel factoren afhankelijk.

Wat men vaak niet weet is dat bij een te grote betreding van de bodem mijn zwamvlok kan beschadigen. Dit geldt natuurlijk niet alleen voor mij. Maar ook voor de vele andere soorten paddenstoelen. Bijvoorbeeld de opruimers van dood hout zoals het elfenbankje. En de soorten die met hun schimmeldraden op levend hout parasiteren en een boom doden. Niet zo fraai zul je denken. Maar ook zij hebben, net als ik een belangrijke plek in het ecosysteem.

Tot slot:

Zing met een gerust hart “Op een grote paddenstoel, rood met witte stippen” als je mij ziet staan. Maar weet dat ik ondergronds ook aanwezig ben wanneer mijn steel en hoed niet zichtbaar zijn. Sterker nog: terwijl je rondloopt in Het Twiske bevinden zich in de bodem en onder schors miljarden zwamvlokken en zijn er ontelbare sporen van paddenstoelen om je hoofd. Wanneer het moment gunstig is, besluit ik weer met hoed en al bovengronds te komen. En dan valt er door de mens weer veel te zwammen over zwammen al of niet onder invloed van paddo's.

Foto's: Pauli van Oort



Els



Wie ben je?

Ik ben zwarte els. Nee, niet Els zoals bij de mens bekend als vrouwennaam, maar ik ben dé els (*Alnus glutinosa*). De toevoeging 'zwart' dank ik aan het feit dat ik in de winter met al mijn elzenpropjes een nogal donker uiterlijk heb. En mijn stam is donkerder dan die van de witte ofwel grauwe els (*Alnus incana*) die minder in het wild voorkomt.

Wanneer je onze bladeren met elkaar vergelijkt, zie je het verschil. Dan zie je ook meteen dat mijn blad glanzend is alsof het met lijm (glutofix) is ingesmeerd. Vandaar ook het Latijnse *glutinosa* in mijn naam.

Ons geslacht *Alnus* is lid van de berkenfamilie. Ik ben een eenhuizige, tweeslachtige boom. Dat betekent dat ik aparte mannelijke en vrouwelijke bloemen heb die je in een en dezelfde boom tegen kunt komen.

Mijn bladknoppen zijn paarsig van kleur.

De vele elzenpropjes die het hele jaar blijven hangen, geven mij een rommelig uiterlijk. Daar ben ik aan te herkennen. In het najaar kun je zelfs 3 generaties van mijn vrouwelijke bloeiwijzen zien. De donkere elzenpropjes (een soort mini dennenappeltjes) zijn de vruchtjes van vorig jaar, de 'omaatjes'. Daarnaast zie je de nog groene, rijpende vruchtjes van dit jaar, de 'moeders'. De bloemknopjes van volgend jaar zijn al te zien, de 'jonge meisjes'.

De jonge mannelijke, stijve katjes hangen al.

Doordat mijn wortels via stikstofknolletjes een symbiose aangaan met bacteriën, hoef ik in de herfst geen bladgroen uit mijn bladeren te halen. Ik ken dus geen fraaie herfstkleuren en mijn blad valt laat in de herfst groen af.

In het vroege voorjaar ben ik makkelijk te herkennen aan mijn mannelijke katjes die dan volop hun stuifmeel via de wind verspreiden.

Mijn vrouwelijke bloempjes zijn minder uitbundig aanwezig. Om te zorgen dat ik niet aan zelfbestuiving doe, bloeien mijn mannelijke en vrouwelijke bloeiwijzen niet tegelijkertijd.

Waar kom je voor in Het Twiske

Je kunt me overal in Het Twiske tegenkomen en vooral in de vochtige gebieden en langs de slootkanten. Ik doe het goed in moerasbos. Dat ik mij zo makkelijk verspreid, heeft te maken met mijn slimme manier van zaadverspreiding. Tussen de schubjes van de elzenpropjes bevinden zich kleine, vettige nootjes. In het water vallend drijven ze een stukje weg en ontkiemen dan ergens langs de waterkant. Wanneer de elzenpropjes door de wind flink heen en weer worden geschud, vliegen de zaadjes met de wind naar plekken bij het water vandaan waar ze dan ontkiemen. Tot slot zijn de propjes ook een ideale voedselbron voor puttertjes die in het najaar in groepen op mij af komen en de vettige nootjes uit de propjes pikken. Wanneer zij het zaadje dat daarin zit uitpoepen, kan er op die plek zomaar weer een nakomeling van mij ontkiemen.



Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Ik ben jaarrond aanwezig en in de winter wanneer de meeste bomen kaal zijn, goed te herkennen aan mijn 'rommelige' uiterlijk.

Ander kenmerk is ons rood bloedende hout dat je ziet wanneer er voor uitdunningsbeheer gekapt is. De kleur ontstaat vooral door koolstofmonoxide. *Alnus* betekent ook els en schijnt terug te gaan op de stam el dat rood betekent.

Waar houd je bijzonder van?

Zoals ik al zei: vochtige bodem en waterkant. Verder zijn de puttertjes die mijn zaden verspreiden mijn vrienden.

Waar maak jij je druk om?

Mijn grote angst ieder voorjaar weer is dat het elzenhaantje massaal toeslaat. Het vrouwtje van dit prachtig paarszwarte kevertje eet ronde/ovale gaatjes uit mijn blad om aan voldoende voedingsstoffen te komen om eitjes te kunnen leggen. Wanneer haar ca 900 eitjes als oranje pakketjes aan de onderkant van mijn bladeren zitten, komen daar op gegeven moment de larven uit. Zij kunnen mijn bladeren tot op de nerven kaal eten. Gelukkig heeft evolutie in het lange bestaan van elzenbomen ervoor gezorgd dat ik deze vraat goed kan herstellen en voor nieuw blad kan zorgen.



Diversiteit in begroeiing zorgt voor veel soorten insectenetende vogels in mijn gebied. Dé natuurlijke vijanden van insecten.

Verder is het heel vervelend dat door maaien van gras mijn stam beschadigd kan raken. Via de wonden die dan ontstaan ben ik extra gevoelig voor de groei van de elzenweerschijn-zwam die mij verzwakt en uiteindelijk kan doen afbreken.

Waar ik minder bang voor ben, zijn de zogenoemde 'elzenvlaggen'. Het zijn gallen veroorzaakt door een parasitaire schimmel. De sporen komen in mijn jonge, nog groene elzenpropjes terecht. Uit de schutbladen lijkt een soort tongetje te komen. Net een vlag die uithangt. Begin van de zomer is die elzenvlag friskgroen, later geel tot roze, oranje-rood tot zelfs paars. In het late najaar is de vlag net zo bruin/zwart als mijn dan rijpe elzenpropjes. Via sporen verspreidt de schimmel zich weer. In de winter zijn het tenslotte verdorde, zwarte 'vlaggetjes' aan mijn elzenpropjes.

Wij elzen zitten vol verhalen. Bijvoorbeeld [Hoe het hout van de ELS rood is geworden \(001\) – Natuurverhalen](#)

Foto's: Gerdien van den Broek, Ewoud de Groot, Lidy Ridder

De mens



Wie ben je?

Ik ben de mens (*Homo sapiens*), een wezen met een groot vermogen tot bewustzijn en het maken van keuzes. Wij mensen zijn talrijk, verschillend en bezitten een opmerkelijke diversiteit aan behoeften en interesses. Dit maakt dat wij ons op uiteenlopende manieren verhouden tot de natuur om ons heen. Het Twiske, een recreatiegebied met veel verschillende deelgebieden, is een perfecte weerspiegeling van onze diversiteit. De mens komt er in vele vormen samen: van rustzoekers tot actievelingen, van natuuronderzoekers tot feestvierders. Maar tegelijkertijd moeten we ons realiseren dat de daar aanwezige natuur ook haar eigen behoeftes heeft. Dit roept vragen op over hoe wij als mens ons verhouden tot het natuurbeheer en de waarde van het gebied.

Niet alle recreatievormen van ons mensen hebben dezelfde impact op de natuur.

Als wandelaar of vogelaar verstoort ik de natuur weinig. Maar als ik het Twiske bezoek voor een groots muziekfestival, kan mijn aanwezigheid een grote impact hebben op het ecosysteem. De moerasvogels, die afhankelijk zijn van rustige, ongestoorde gebieden, kunnen bijvoorbeeld worden verstoord door het geluid van 103 dB(A) of last hebben van loslopende honden die de rietkragen inrennen.

Het is van belang dat wij als mens ons bewust zijn van de ecologische waarde van het gebied en ons gedrag hierop afstemmen.

Waar kom je voor in Het Twiske

Door de grote variatie in deelgebieden kun je ons als mens overal aantreffen. Waar ik me bevind hangt af van mijn behoefte op dat moment.

Het is fijn dat er diverse deelgebieden zijn met een duidelijk verschil tussen intensief gebruik in recreëren (o.a. zwemstranden, speelweiden) en extensief gebruik (zoals De Blokken en Roemersveld). Zeg maar: druk bezochte en rustige gebieden.

Maar...niet iedereen kan overal maar gaan en staan waar hij zou willen.

Als recreatiegebied met hoge natuurwaarden valt Het Twiske als vogelrichtlijngebied binnen Natura 2000.

En er gelden NNN-regels (Natuur Netwerk Nederland).

Vandaar dat er natuurbeheerplannen zijn waar ecologische toetsen aan ten grondslag liggen.

Ik geef het je te doen! Iedere soort natuur in Het Twiske heeft namelijk andere behoeftes.

De moerasvogels verlangen een hoger waterpeil dan ik als mens die wil zonnen op een droge speelweide. Daarom worden waterpeil en de vegetatie in de diverse deelgebieden zorgvuldig gemonitord.

De Twiskemolen speelt een cruciale rol in het regelen van het waterpeil.

Wegen, wandel- en fietspaden zijn zo aangelegd dat verstoring van kwetsbare natuur, zoals de rietkragen waar vogels hun nest bouwen, voorkomen wordt.

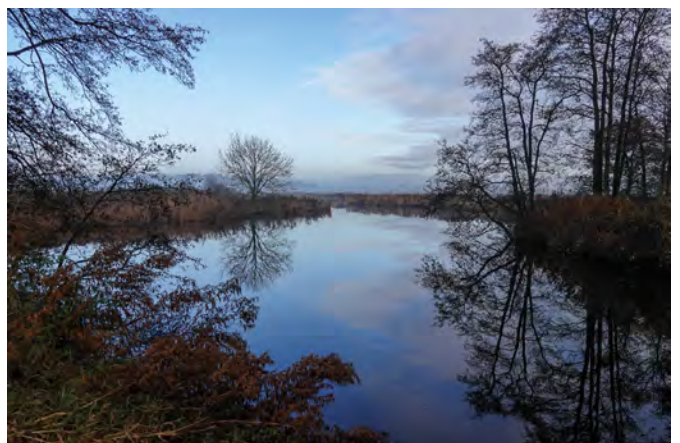
Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Als mens zijn wij jaarrond aanwezig met piekaantallen op de mooie, zomerse dagen of bijvoorbeeld met een muziekfestival.

Ik kan ook aanwezig zijn zonder dat anderen mij in de gaten hebben. Bijvoorbeeld bij het speuren naar insecten, paddenstoelen en het fotograferen.

Waar houd je bijzonder van?

Dat is voor iedere groepering weer anders. Wat de een fijn vindt, veraschuwt de ander.



Soms zorgen ons bewustzijn en onze vrije keuze en mening voor enige wrevel, onbegrip en zelfs protest. Maar het staat buiten kijf dat ieder van ons op zijn/haar manier iets in Het Twiske vindt dat welbevinden geeft.

Uit allerlei onderzoeken blijkt dat het voor de gezondheid van de mens belangrijk is om in de natuur te zijn. Psychisch zowel als lichamelijk. Bewegen doet goed! Groen doet goed!

Ik als natuurgenieter kom naar Het Twiske voor de rust, de stilte en de natuurlijke schoonheid. Het is voor mij een plek waar ik mijn gedachten kan ordenen en even helemaal kan ontsnappen aan de drukte van het dagelijks leven. Maar wanneer ik de harde geluiden van een festival hoor of zie dat anderen geen rekening houden met de natuur en 'maar raak' recreëren op hun eigen voorwaarden, raak ik gefrustreerd.

Ik als festivalbezoeker vind het geweldig om in de natuur te kunnen dansen op keiharde muziek onder het licht van lasershows. Het maakt de ervaring uniek, het voelt als een verbinding tussen de energie van de natuur en de muziek. Maar ik ben me ook bewust van de impact die mijn aanwezigheid heeft. Is het gerechtvaardigd om zo'n impact te maken op een natuurgebied, slechts voor mijn eigen plezier? Dit is een vraag die steeds vaker in mijn gedachten opkomt, en het is een vraag die we allemaal zouden moeten stellen.

Ik als zwemmer wil kwalitatief goed zwemwater zonder blauwalg.

Ik als hondenuitlater zie natuurlijk het liefst het hele Twiske als hondenlosloopegebied. Daar is de natuur toch voor! Er zijn er onder ons die zich goed aan de aanlijnborstjes houden. Maar er zijn er ook die niet snappen dat loslopende honden vogels verstoren en op de fietspaden fietsers hinderen.

Ik als hardloper vindt het fijn dat er met regelmaat een parcours wordt uitgezet voor de Twiskemolenloop.

Ik als paardrijder ben blij met de vele ruitersporen in het gebied.

Ik als mountainbiker ben blij met de mooie, natuurlijke parcoursen.

Waar maak jij je druk om? Welke wensen heb je?

Ik als wandelaar en zonanbidder ben alert op de aanwezigheid van teken die goed in hoog gras gedijen. Het op tijd maaien van de bermen en speelweiden is voor mij belangrijk. Ik snap dat er daardoor minder bloeiende planten zijn waardoor

insecten minder voedsel vinden.

Als hondenbezitter begrijp ik dat er zorgen zijn over loslopende honden, maar soms voel ik me gefrustreerd door het constante commentaar daarop.

Ik als festivalbezoeker ben bang dat door alle geklaag van natuurminnaars, vogelaars en omgeving festivals niet meer plaats kunnen vinden.

Natuurlijk is het belangrijk dat mensen kunnen genieten van evenementen in de natuur... maar als natuurliefhebber vraag ik me af of het toekennen van ontheffingen voor grootschalige muziekfestivals altijd de juiste keuze is. Bekend is dat geluidsoverlast en grote aantallen mensen schadelijk kunnen zijn voor de ecologisch gevoelige gebiedjes.

Het rapport 'Verstoringsfactoren en de relevantie daarvan op broedvogels' van de West-Brabantse vogelwerkgroep beschrijft hoe geluidsoverlast de communicatie van vogels verstoort.

De Omgevingsdienst zou daarom bij het verlenen van ontheffingen strengere criteria moeten hanteren en altijd moeten afwegen of de ecologische waarde van het gebied niet in gevaar komt.

Om Het Twiske te behouden zoals het is, zal ieder van ons zijn eigen verantwoordelijkheden moeten kennen en erkennen!. Naast rekening houden met de natuur vergt dit ook inzet voor een duurzame balans tussen recreatie en natuurbescherming. Natuurgidsen van IVN Twiske proberen tijdens excursies en lezingen deze balans te belichten en te laten ontdekken. Met als doel respect te krijgen voor de ecologische waarde van het gebied. Laten we vanuit de belangen van de diversiteit aan bezoekers met elkaar samenwerken én open gesprekken voeren over hoe we met z'n allen het gebied kunnen beschermen.

De natuur heeft geen stem, maar wij als mensen hebben die wel! Laten we die stem gebruiken om actief te zorgen voor Het Twiske en ervoor te zorgen dat dit prachtige gebied ook voor toekomstige generaties behouden blijft!



